

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā

2025.gada 27.marts
Rīga

Skanstes iela 25
Rīga, LV-1013
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

I	Konsultāciju dokumenta kopsavilkums.....	3
II	Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība.....	3
	1) Pamatojums.....	3
	1.1. Izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā	3
	1.2. Izmaiņas RAB, nolietojuma un kapitāla izmaksu korekcijas uzskaitē un aprēķināšanā	9
	1.3. Izmaiņas, kas nepieciešamas, lai Metodiku būtu iespējams piemērot siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanā	12
	2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas.....	12
	3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt 12	
	4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt.....	13
	4.1. Izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā	13
	4.2. Izmaiņas RAB, nolietojuma un kapitāla izmaksu korekcijas uzskaitē un aprēķināšanā	14
	4.3. Izmaiņas, kas nepieciešamas, lai Metodiku būtu iespējams piemērot siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanā	14

Pielikumā:

1. Lēmuma projekts "Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 29.augusta lēmumā Nr.1/12 "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika";
2. Regulatora izvērtēto komersantu priekšlikumu apkopojums.

I Konsultāciju dokumenta kopsavilkums

Konsultāciju dokumenta mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) izstrādāto lēmuma projektu "Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 29.augusta lēmumā Nr.1/12 "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika"" (turpmāk – Grozījumu projekts).

Grozījumu projekts paredz:

- 1) izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā;
- 2) papildinājumus un precizējumus attiecībā uz regulējamo aktīvu bāzes (turpmāk – RAB) un nolietojuma aprēķinu un uzskaiti, kā arī izmaiņas kapitāla izmaksu korekcijas aprēķinā;
- 3) papildinājumus saistībā ar plānotajām izmaiņām siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā, kas paredzēs kapitāla atdeves metodes ieviešanu tarifu aprēķinā.

Grozījumu projekta plānotais spēkā stāšanās laiks – 2025.gada 31.jūlijs.

Priekšlikumus un komentārus par Grozījumu projektu lūdzam Regulatoram iesniegt rakstveidā, nosūtot tos uz Regulatora oficiālo elektronisko adresi (e-adresi) vai elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv līdz **2025.gada 17.aprīlim**.

Regulatora sagatavotais Grozījumu projekts ir pievienots šā dokumenta pielikumā.

II Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamība

1) Pamatojums

Regulators, izvērtējot Regulatora 2022.gada 29.augusta lēmumā Nr.1/12 "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Metodika) ietvertā regulējuma piemērošanas praksi periodā no tā spēkā stāšanās brīža, ir konstatējis, ka ir nepieciešami grozījumi, lai atvieglotu Metodikas piemērošanu, precizējot RAB definīciju, līdzsvarotu komersantu un lietotāju intereses, kā arī samazinātu administratīvo slogu. Papildus Grozījumu projekta nepieciešamība ir saistāma ar Regulatora uzsākto jaunās siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas, kas paredzēs kapitāla atdeves pieejas ieviešanu tarifu aprēķinā, izstrādi.

Kapitāla atdeves likmju noteikšanas procesā Regulators 2023.gadā saņēma elektroenerģijas un dabasgāzes sistēmas operatoru viedokļus par aprēķināto kapitāla atdeves likmes vērtību. Komersanti norādīja, ka kapitāla atdeves likmes apmērs neatbilst pašreizējai situācijai finanšu tirgū. Gan rakstveidā, gan mutiski darba sanāsmēs 2024.gada laikā tika saņemti priekšlikumi Metodikas izmaiņām, kas mērķēti ne tikai uz izmaiņām kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā, bet attiecas arī uz regulējamo aktīvu bāzes un nolietojuma uzskaiti un aprēķināšanu. Saņemtie komersantu priekšlikumi ir izvērtēti un daļa priekšlikumu ņemti vērā, izstrādājot Grozījumu projektu.

Regulatora saņemto komersantu priekšlikumu izvērtējums ir iekļauts šā konsultāciju dokumenta 2.pielikumā.

1.1. Izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā

- *Saīsināts bezriskā likmes un aizņemtā kapitāla atdeves likmes izlīdzināšanas periods (līdz 5 gadiem), vienlaikus bezriskā likmes aprēķināšanā Vācijas obligāciju ienesīguma rādītāju aizstājot ar Latvijas valsts obligāciju ienesīgumu un atsakoties no atsevišķas valsts riska piemaksas aprēķināšanas (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.4. un 1.5.apakšpunktā).*

Grozījumu projektā daļēji ņemts vērā enerģētikas nozares sistēmas operatoru priekšlikums saīsināt izlīdzināšanas periodus bezriskā procentu likmei, valsts riska piemaksai un aizņemtā kapitāla atdeves likmei (2.pielikuma 1.punkts) un Vācijas obligāciju ienesīguma rādītāju aizstāt ar Latvijas valsts obligāciju ienesīgumu (2.pielikuma 2.punkts).

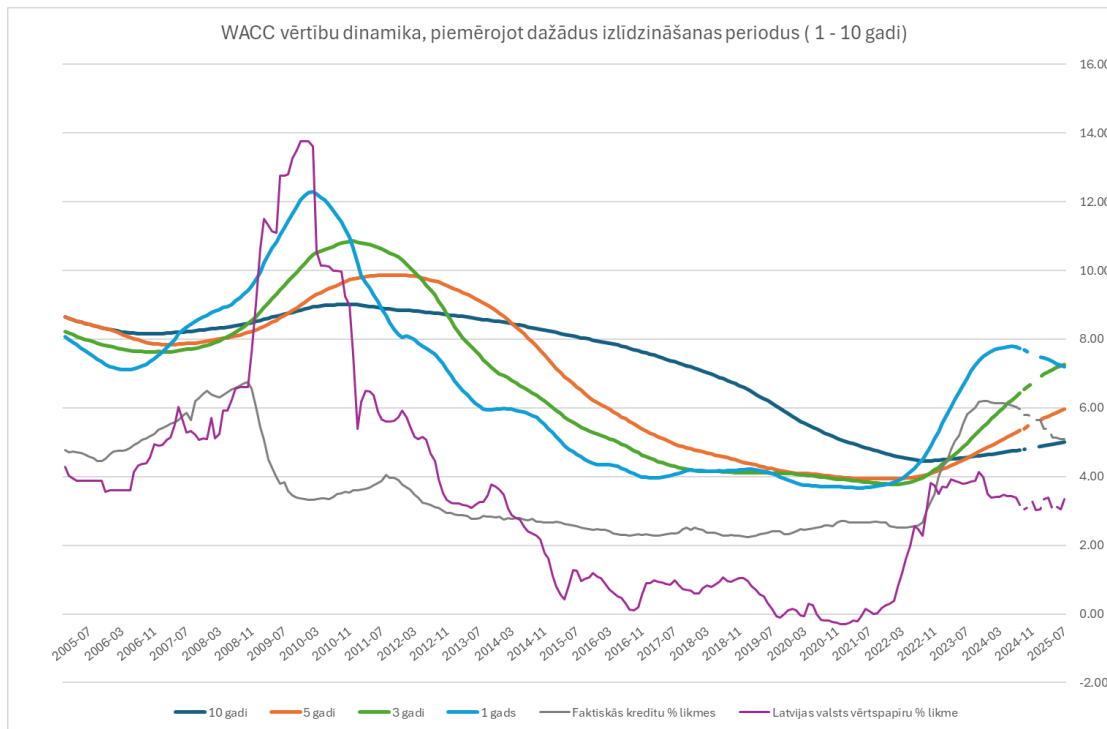
Komersantu priekšlikums pamatots ar to, ka kapitāla atdeves likmes 2024.gadam noteikšana notika apstākļos, kuros finanšu tirgos strauji pieauga finansēšanas izmaksas. Sevišķi strauji Latvijā palielinājās aizņēmumu procentu likmes, jo aizņemšanās termiņi Latvijā ir īsāki un ar būtiskāku mainīgās likmes daļu nekā citviet Eiropas Savienībā. Uz kapitāla atdeves likmes vērtību procentu likmju pieaugumam bija salīdzinoši neliela ietekme, jo aprēķinā atbilstoši Metodikai procentu likmes tika izlīdzinātas 10 un 5 gadu periodā. Tādējādi kapitāla atdeves likmi veidojošo procentu likmju vidējās vērtības bija daudz zemākas nekā faktiskās procentu likmes tirgū un arī aprēķinātā kapitāla atdeves likmes vērtība bija zemāka nekā faktiskās kredītu procentu likmes tirgū.

Aizņēmumu procentu likmes 2024.gada sākumā bija augstākajā līmenī. Vienlaikus to straujais kāpums palēninājās, jo Eiropas Centrālā banka (turpmāk – ECB) pārstāja paaugstināt atsauces likmes un 2024.gada otrajā pusē un 2025.gada sākumā ECB jau vairākas reizes tās pazemināja. Vidējās aizņēmumu procentu likmes 2024.gada beigās bija nepilnu procentpunktu zemākas nekā gada sākumā, tomēr joprojām daudz augstākas nekā periodā no 2015. līdz 2021.gadam.

Maksimāli īsu procentu likmju izlīdzināšanas periodu noteikšana apstākļos, kuros tirgū ir augstas procentu likmes, būtu labvēlīga komersantiem, tomēr, samazinoties procentu likmēm tirgū, arī kapitāla atdeves likme atbilstoši mainīsies un samazināsies tikpat īsā laika periodā (skat. 1.attēlu). Vienlaikus arī izmaiņu diapazons (starpība starp likmes maksimālo un minimālo vērtību) pilna likmju svārstību cikla laikā ir vislielākais, līdz ar to periodos ar straujām procentu likmju izmaiņām viena gada izlīdzināšanas perioda izmantošana īstermiņā radītu lielas un neprognozējamas kapitāla atdeves likmes vērtības svārstības.

Līdz ar to, ņemot vērā, ka regulatīvie periodi būtu garāki nekā procentu likmju izlīdzināšanas periodi, loģiski un lietotāju interesēm atbilstoši būtu regulāri pārskatīt tarifu aprēķinā piemēroto kapitāla atdeves likmi regulatīvā perioda ietvaros (kā, piemēram, tiek darīts Lietuvā), pārrēķinot kapitāla atdeves izmaksas katram tarifu periodam atbilstoši aktuālajai kapitāla atdeves likmei. Šāda risinājuma ieviešanai būtu nepieciešamas izmaiņas tarifu aprēķināšanas metodikās, paredzot iespēju pārskatīt kapitāla izmaksas regulatīvā perioda ietvaros. Vienlaikus biežāka kapitāla izmaksu pārrēķināšana regulatīvā perioda ietvaros radītu papildu administratīvo slogu gan komersantam, gan Regulatoram. Papildus jāņem vērā arī tas, ka periodos ar straujām procentu likmju izmaiņām arī tarifu svārstības būs lielākas.

1.attēls

Ņemot vērā to, ka likme tiek fiksēta regulatīvajam periodam (3–5 gadi), jāizvērtē sabalansētākas pieejas nepieciešamība, apsverot izlīdzināšanas periodu, kas ir garāks par pēdējiem 12 mēnešiem, bet īsāks par pašreizējā regulējumā noteikto izlīdzināšanas periodu.

Trīs gadu izlīdzināšanas perioda izmantošanai kapitāla atdeves likmes aprēķinā arī raksturīgas samērā straujas likmes vērtības izmaiņas un plašs izmaiņu diapazons strauju procentu likmju izmaiņu periodā. Līdz ar to arī trīs gadu izlīdzināšanas perioda izmantošanai būtu jāpiemēro biežāka kapitāla atdeves likmes pārskatīšana spēkā esošajā tarifā.

Sagaidāms, ka, aprēķinot kapitāla atdeves likmi 2026.gadam, tās vērtība ar trīs gadu izlīdzināšanu būs sasniegusi vērtības maksimumu un pārsniegs kapitāla atdeves likmi, kuras aprēķinā izmantots viena gada izlīdzināšanas periods. Tādējādi, pārejot no 10 gadu izlīdzināšanas perioda uz trīs gadu izlīdzināšanas periodu, tas varētu būt nesamērīgi attiecībā uz sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem.

Regulatora ieskatā, procentu likmju izlīdzināšanas perioda saīsināšana līdz pieciem gadiem saglabā pieņemamu kapitāla atdeves likmes un tarifu vērtību stabilitāti, vienlaikus tuvinot kapitāla atdeves likmes vērtību vidējām kredītu procentu likmēm tirgū. Salīdzinot ar šobrīd spēkā esošo pieeju, piecu gadu izlīdzināšanas perioda piemērošana nodrošinātu, ka, pazeminoties procentu likmju līmenim, kapitāla atdeves likmes tuvināšanās tirgus līmenim notiktu ātrāk. Tādējādi tiktu līdzsvarotas sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un lietotāju intereses, kā arī ņemta vērā finansējuma piesaistes nepieciešamība nākotnes investīcijām.

Attiecībā uz bezriskā likmes aprēķināšanu, izmantojot Latvijas valsts obligāciju ienesīgumu, šobrīd ir iespējams pārskatīt bezriskā likmes aprēķina pieeju, jo kopš Latvijas pievienošanās Eiropas Monetārajai Savienībai pagājuši vairāk nekā 10 gadi, līdz ar to šis periods vairs neietekmē Latvijas valsts parādzīmju procentu likmju izlīdzināšanu. Tomēr, lai korekti ieviestu šo izmaiņu, ir jāizslēdz arī atsevišķas valsts riska piemaksas iekļaušana formulā, jo valsts risks jau ir iecenots Latvijas parādzīmju procentu likmēs.

Plānotās izmaiņas ļaus salāgot atšķirīgos bezriskā likmes un valsts riska piemaksas izlīdzināšanas periodus, kā arī izvairīties no dubulta aprēķina, atsevišķi rēķinot bezriskā likmi, izmantojot Vācijas valsts parādzīmju likmes, un valsts riska piemaksu, kurai izmanto Latvijas un

Vācijas valsts parādzīmju likmes. Turklāt šo izmaiņu gadījumā tiktu izmantots līdzīgs princips kā elektronisko sakaru nozarē, kurā par bezrisku likmi tiek pieņemtas konkrētās valsts ilgtermiņa parādzīmju vidējās likmes noteiktā laika periodā (piecu gadu izlīdzinātā vērtība).

Regulators, veicot dažādu izlīdzināšanas periodu ietekmes izvērtējumu, secināja, ka atbilstoši Grozījumu projektam aprēķinātās kapitāla izmaksu izmaiņas, salīdzinot ar atbilstoši esošajam regulējumam aprēķināto, elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades un sadales sistēmas operatoru atļautos ieņēmumus palielinātu par apmēram 3–5%, bet viena un trīs gadu izlīdzināšanas periodu izmantošana palielinātu atļautos ieņēmumus par 8–13%. Līdz ar to piedāvātā izlīdzināšanas perioda ietekme ir samērīga, ņemot vērā, ka nākamā kapitāla atdeves likme minētajiem operatoriem tiks aprēķināta nominālā izteiksmē (piemērojot RAB vērtībai, kurā netiek ņemti vērā pēc 2021.gada 31.decembra veikto pārvērtēšanu rezultāti), kas palielinās kapitāla atdevi izmaksās.

- *No kapitāla atdeves aprēķina izslēgtas pašu un aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksas (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.4. un 1.5.apakšpunktā)*

Izmēra riska piemaksa kapitāla atdeves likmes aprēķinā tika ieviesta 2019.gadā. 2018.gadā vienlaikus ar konsultāciju procesu par kapitāla atdeves likmes metodiku tika iesākts konsultāciju process par siltumapgādes nozares tarifu aprēķināšanas metodikām jaunā redakcijā, paredzot kapitāla atdeves principu ieviešanu siltumapgādes tarifu aprēķināšanā. Procesa gaitā Regulators saņēma viedokļus un priekšlikumus no tirgus dalībniekiem, it īpaši par to, ka nozares ietvaros darbojas liels skaits dažāda mēroga komersantu un atšķirības starp nacionāla mēroga un reģionāla (vietējo pašvaldību) mēroga komersantiem Latvijas tautsaimniecības līmenī ir lielas un būtu ņemamas vērā, vērtējot komersantu finansējuma piesaistīšanas izmaksas.

Ņemot vērā minēto, Regulators veica padziļinātu izpēti, izmantojot regulēto komersantu sniegto informāciju un Centrālās statistikas pārvaldes apkopotos datus par komersantu atdevi un parāda izmaksām par periodu līdz 2018.gadam un secināja, ka Latvijas tautsaimniecības ietvaros mazāka izmēra komersantiem kapitāla piesaistīšanai pakalpojuma sniegšanai nepieciešamo pamatlīdzekļu iegādei/ izveidošanai rodas augstākas izmaksas nekā liela izmēra komersantiem, līdz ar to izmēra riska piemaksas iekļaušana vidējās svērtās kapitāla atdeves likmes aprēķinā ir pieļaujama.

Novērtētās izmēra riska piemaksas kopumā palielina kapitāla atdeves likmi maziem un mikro izmēra komersantiem par 1,75 procentpunktiem salīdzinājumā ar likmi, ko piemēro vidēja un lielāka izmēra komersantiem un, ņemot vērā tā brīža finanšu tirgus situāciju, ko raksturoja zems procentu likmju līmenis ilgstošā periodā, kā arī regulējuma izmaiņas, kas atļāva plašāku kapitāla atdeves pieejas izmantošanu ūdenssaimniecības nozarē, minētās riska piemaksas veidoja arī papildu stimulu mazākiem komersantiem pāriet uz kapitāla atdeves piemērošanu tarifu aprēķinā.

Kopš izmēra risku piemaksu ieviešanas kapitāla atdeves likme maza vai mikro izmēra komersantam ir piemērota tikai divas reizes – nosakot tarifus elektroenerģijas sadales sistēmas operatoram SIA "Riga Port Electric" 2021.gadā un SIA "VATS" 2023.gadā.

Pēdējo gadu procentu likmju dinamikas rezultātā kapitāla atdeves likmes nominālā izteiksmē ir palielinājušās – piemēram, 2026.gadā sagaidāmā likmes vērtība, ņemot vērā kapitāla atdeves likmes periodu saīsināšanu, vidēja un lielāka izmēra komersantu kategorijai ūdenssaimniecības nozarē būs par apmēram 1,6 procentpunktiem augstāka nekā 2020.gadam noteiktā likme. Ņemot vērā, ka izlīdzināšanas periodu izmantošanas dēļ sagaidāms, ka kapitāla atdeves likme turpmākajos gados palielināsies, savukārt tai pašā laikā finanšu tirgos prognozē procentu likmju samazināšanos, izmēra riska piemaksu iekļaušana likmes aprēķinā būtu pretrunā tirgus situācijai.

Latvijas Banka, analizējot kredītu procentu likmes un to izmaiņas 2022.–2024.gadā¹, secināja, ka šajā periodā samazinājušās pievienotās likmes kredītiestāžu izsniegtajiem kredītiem mazajiem un vidējiem komersantiem, savukārt lielajiem komersantiem tās pat nedaudz palielinājušās, samazinot līdzšinējās atšķirības kredītu pievienotajās likmēs dažāda izmēra komersantiem. Savukārt, vērtējot regulēto ūdenssaimniecības un siltumapgādes komersantu faktiskās kredītu procentu likmes², Regulators konstatēja, ka viennozīmīgi nevar secināt, ka procentu likmes mikro un maza izmēra komersantiem ir lielākas nekā vidēja un liela izmēra komersantu grupā. Tas skaidrojams ar to, ka apmēram 60% no kopējā saņemto kredītu skaita un apjoma veido Valsts kases izsniegtie kredīti, t.sk. mikro un mazie komersanti Valsts kases kredītus izmanto biežāk (67% gadījumu no tiem izsniegto kredītu skaita, vidējie un lieli komersanti – 47% gadījumu), un Valsts kase nevērtē izmēra risku tā, kā to dara kredītiestādes.

Papildus konstatēts, ka pārejai uz kapitāla atdeves likmes piemērošanu var būt būtiska ietekme uz tarifiem – sevišķi ūdenssaimniecības nozarē, ņemot vērā salīdzinoši augsto kapitāla izmaksu īpatsvaru šajā nozarē. Šādā gadījumā izmēra riska piemaksu izslēgšana būtu arī lietotāju interesēs un atsevišķos gadījumos palīdzētu samazināt pārāk strauju tarifu palielinājumu.

Tarifu izmaksas/atļautie ieņēmumi samazinās komersantiem, kuri atbilst maza vai mikro izmēra uzņēmumu kritērijiem. 1.tabulā apkopota aprēķinātā ietekme uz atļautajiem ieņēmumiem mazajiem elektroenerģijas sadales operatoriem, kā arī hipotētiska ietekme uz ūdenssaimniecības un siltumapgādes nozaru mazu un mikro izmēra kategorijas komersantu tarifiem, piemērojot tarifa aprēķinā prognozētu kapitāla atdeves likmi ar izmēra riska piemaksām un prognozētu kapitāla atdeves likmi bez izmēra riska piemaksām, kā arī novērtēta komersantu neto apgrozījuma rentabilitāte (aprēķināta kā tarifa peļņas pirms uzņēmumu ienākuma nodokļa attiecība pret tarifa kopējām izmaksām/ieņēmumiem) ar tarifu, kurā piemērota prognozētā kapitāla atdeves likme bez izmēra riska piemaksām.

Kopumā var secināt, ka lielāka ietekme uz tarifiem/atļautajiem ieņēmumiem ir komersantiem/nozarēm ar salīdzinoši vērtīgu RAB un lielāku kapitāla izmaksu īpatsvaru kopējās izmaksās un, piemērojot kapitāla atdeves likmi bez riska piemaksām, komersantiem tiktu nodrošināta rentabilitāte, savukārt lietotājiem – samērīgākas tarifu izmaiņas.

1.tabula. Ietekme uz maza un mikro izmēra komersantu atļautajiem ieņēmumiem/tarifiem un neto apgrozījuma rentabilitāti dažādās nozarēs

	Elektroenerģijas sadale	Ūdenssaimniecība	Siltumapgāde
Atļauto ieņēmumu izmaiņas (vidēji)	-1,2%	-4,4%	-2,4%
Neto apgrozījuma rentabilitāte (vidēji)	4,1%	15,5%	6,7%

- Samazināts kapitāla atdeves likmes noteikšanas biežums (no ikgadējas uz reizi divos gados) (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.3.apakšpunktā).

Šobrīd saskaņā ar Metodiku kapitāla atdeves likmi visiem regulējamiem pakalpojumiem, uz kuriem Metodika attiecas, aprēķina un nosaka katru gadu. Kapitāla atdeves likmi Regulators nosaka nozarei kopumā, un tā var attiekties uz vairākiem komersantiem nozares ietvaros,

¹ <https://www.makroekonomika.lv/raksti/banku-procentu-likmju-anatomija-cik-dargi-ir-uznemumiem-ai-znemties-un-kas-mainijas-pedejos>

² Izvērtējumā iekļauta informācija par 39 ūdenssaimniecības un siltumapgādes komersantu 95 ilgtermiņa kredītiem, kuru izmaksas iekļautas spēkā esošos tarifos.

kuriem katram var būt atšķirīgs regulatīvā perioda sākums un ilgums, un katram komersantam regulatīvā perioda sākumā piemērotā likme ir fiksēta uz visu regulatīvo periodu.

Ņemot vērā minēto un regulēto komersantu regulatīvos periodu garumus, rodas situācija, kurā atsevišķos gados noteiktās kapitāla atdeves likmes kādā no nozarēm netiek piemērotas tarifos. Līdz ar to kapitāla atdeves likmju, kuras netiek piemērotas tarifu aprēķinā, noteikšana (tostarp, ievērojot, ka likmju noteikšanas procesā, izsakot viedokļus par gatavoto lēmuma projektu par kapitāla atdeves likmes noteikšanu, arī regulējamie komersanti, uz kuriem attiektos noteiktā kapitāla atdeves likme, ja tie aprēķinātu un iesniegtu Regulatoram jaunu tarifu) rada lieku administratīvo slogu, un no administratīvā resursa patēriņa viedokļa lietderīgi būtu veikt retāku kapitāla atdeves likmes noteikšanu, tādējādi pagarinot periodu, kurā tarifu aprēķinam piemērojama Regulatora lēmumā noteiktā kapitāla atdeves likme. Šādas pieejas ieviešana samazinātu administratīvo slogu, kā arī neradītu pretrunīgus cenu signālus un papildu motivāciju komersantiem pārskatīt tarifu tieši kapitāla atdeves likmes izmaiņu dēļ periodos, kuros kapitāla atdeves likmes vērtība rādītāju izlīdzināšanas perioda dēļ palielinās, bet faktiskās procentu likmes tirgū samazinās.

Vērtējot Eiropas Savienības valstu enerģētikas regulatoru praksi, konstatēts, ka vairākās valstīs kapitāla atdeves likmes nosaka, apstiprinot nozares operatoru tarifus kārtējam regulatīvajam periodam pirms tā sākuma un regulatīvā perioda laikā tās netiek vairs aprēķinātas (Čehija, Francija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Luksemburga, Rumānija, Slovākija, Spānija), lai gan atsevišķas valstis (Grieķija, Rumānija, Slovākija) norāda, ka regulators var veikt likmes pārrēķinu regulatīvā perioda laikā būtisku apstākļu izmaiņu (t.sk. procentu likmju dinamika) dēļ.

Citās valstīs (piemēram, Lietuvā, Austrijā, Nīderlandē, Portugālē) kapitāla atdeves likmes vērtību (galvenokārt, lai atspoguļotu bezrisku un/vai aizņemšanās procentu likmju aktuālās vērtības izmaiņas, jo likmju izlīdzināšanas periods nepārsniedz 12 mēnešus) regulāri atjaunina regulatīvā perioda laikā un ņem vērā, veicot ikgadējās izmaksu korekcijas. Igaunijā kapitāla atdeves likmes aprēķina katru gadu, taču regulācijā nav definēts regulatīvais periods un komersants var iesniegt jaunu tarifu jebkurā brīdī, attiecīgi piemērojot tajā brīdī spēkā esošo kapitāla atdeves likmi.

Polijā elektroenerģijas nozarē kapitāla atdeves likmi uz visu regulatīvo periodu aprēķina kā vidējo no katram no regulatīvā perioda pieciem gadiem aprēķinātām kapitāla atdeves likmes prognozētajām vērtībām (izmantojot ārējo ekspertu sagatavotu prognozi par bezrisku un aizņemšanās procentu likmju dinamiku nākamajos piecos gados), un tā ir nemainīga visā regulatīvajā periodā. Savukārt dabasgāzes nozarē Polijā sistēmas operatoram ir izvēles iespēja – piemērot visam regulatīvajam periodam fiksētu kapitāla atdeves likmi vai mainīgu likmi (regulators reizi ceturksnī publicē bezrisku un aizņēmumu procentu likmju aktuālās vērtības, kas tiek izmantotas likmes aprēķinā).

Attiecībā uz kapitāla atdeves likmju noteikšanas regularitātes samazināšanu Regulators izvērtēja divus iespējamus risinājumus:

- 1) kapitāla atdeves likme tiek noteikta reizi divos gados (visās nozarēs, uz kurām attiecas Metodika);

Šajā gadījumā Metodika paredzētu kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu reizi divos gados, piemērojot noteikto likmi tarifu projektu aprēķināšanai, kuru spēkā stāšanās paredzēta nākamo divu gadu kalendārajā periodā pēc likmes noteikšanas datuma, saglabājot esošo pieeju par likmes fiksēšanu visam regulatīvajam periodam.

Likmes pārrēķināšanas periodizācija sakrīt ar īsāko iespējamo regulatīvā perioda garumu. Ņemot vērā 5 gadu izlīdzināšanu, likmes vērtība ir pietiekami stabila un piemērojama tarifu aprēķināšanai arī ilgākā termiņā, tādējādi retāka (reizi 2 gados) kapitāla atdeves likmes noteikšana būtu piemērojama arī nozarēs, kur nav regulatīvo periodu un komersants var aprēķināt jaunu tarifu jebkurā brīdī, samazinot motivāciju komersantiem pārskatīt tarifu tieši kapitāla atdeves likmes izmaiņu dēļ.

- 2) kapitāla atdeves likme nozarēs, kurās tarifu aprēķināšanas metodika paredz regulatīvo periodu, tiek noteikta reizi piecos gados ar pienākumu Regulatoram pārrēķināt kapitāla atdeves likmi būtisku apstākļu izmaiņu dēļ.

Šajā gadījumā Metodika paredzētu kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu reizi piecos gados, piemērojot noteikto likmi tarifu projektu aprēķināšanai, kuru spēkā stāšanās paredzēta nākamo piecu gadu kalendārajā periodā pēc likmes noteikšanas datuma, saglabājot esošo pieeju par likmes fiksēšanu visam regulatīvajam periodam un nosacījumu Regulatoram veikt kapitāla atdeves likmi pārrēķinu, ja konstatētas būtiskas apstākļu izmaiņas. Vienlaikus tiktu saglabāta esošā pieeja par likmes fiksēšanu visam regulatīvajam periodam. Likmes pārrēķināšanas periods atbilst maksimāli garākajam iespējamajam regulatīvā perioda ilgumam, tomēr šajā gadījumā var būt situācija, kurā spēkā esoša tarifa piemērotā kapitāla atdeves likme ir aprēķināta un noteikta pat vairāk nekā pirms 7–8 gadiem.

Turklāt jādefinē kritēriji, kuri norādītu uz nepieciešamību pārrēķināt kapitāla atdeves likmi būtisku apstākļu izmaiņu dēļ, kas varētu būt sarežģīti, ņemot vērā, ka kapitāla atdeves likmes aprēķinā likmes tiek izlīdzinātas un ir laika nobīde starp, piemēram, kredītu procentu likmju faktiskajām izmaiņām un kapitāla atdeves likmes vērtības izmaiņām.

Tādējādi būtu jāpatērē administratīvais resurss, lai regulāri izvērtētu nepieciešamību pārrēķināt likmi, it sevišķi periodos ar straujām procentu likmju svārstībām tirgū. Secīgi, palielinātos regulatīvās vides neprognozējamība, jo būtu grūti iepriekš paredzēt, kurā brīdī kapitāla atdeves likme varētu mainīties.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir pamatoti izvēlēties pirmo risinājuma variantu, kas paredz likmju noteikšanu reizi divos gados, attiecinot to uz visām regulētajām nozarēm, uz kurām attiecas Metodika.

1.2. Izmaiņas RAB, nolietojuma un kapitāla izmaksu korekcijas uzskaitē un aprēķināšanā

- *RAB definīcija precizēta attiecībā uz dāvinātiem (iegūtiem īpašumā bez atlīdzības) aktīviem (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.2.apakšpunktā)*

Metodikas 7.punktā ietvertā RAB neiekļaujamo aktīvu uzskaitījums precizēts, norādot, ka pamatlīdzekļi vai to vērtības daļa, kas iegūta īpašumā bez atlīdzības, netiek iekļauta RAB. Minētais grozījums nepieciešams, jo Regulators praksē ir saskāries ar komersantu jautājumiem attiecībā uz dāvinātu pamatlīdzekļu iekļaušanu RAB un/vai nolietojuma aprēķinā. Regulatora ieskatā, ja komersants nav veicis ieguldījumus pamatlīdzeklī, tas nav iekļaujams RAB un attiecīgi arī nolietojuma aprēķinā.

- *Metodika papildināta ar 29.¹ punktu, kas paredz komersantam iespēju atgūt pirms kalpošanas laika beigām norakstīto pamatlīdzekļu kapitāla izmaksas gadījumā, kad trešo pušu prasības rezultātā tiek pārvietots aktīvs un jaunais aktīvs, kas to aizvieto, tiek uzbūvēts ar trešās puses finansējumu (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.7.apakšpunktā)*

Veicot aktīvu pārvietošanu, komersantam rodas ar aktīvu norakstīšanu saistītas izmaksas, kā arī negūtīe ienākumi, kuri sistēmas operatoram atbilstoši spēkā esošajā Metodikā noteiktajam netiek kompensēti. Šajā situācijā, ņemot vērā, ka šo aktīvu vērtība vairs netiek iekļauta RAB, komersants zaudē gan iespēju gūt peļņu no šiem aktīviem, gan ar tiem saistītās nolietojuma izmaksas. Tajā pašā laikā līdzvērtīgu aktīvu vērtību, kas tiek izbūvēta par trešo pušu līdzekļiem, saskaņā ar Metodiku nevar iekļaut RAB vērtībā.

Šajā gadījumā risinājums, saskaņā ar kuru jauno pamatlīdzekli iekļauj RAB atbilstoši aizvietotā/norakstītā pamatlīdzekļa atlikušajai vērtībai, attiecīgi turpinot atgūt norakstītā

pamatlīdzekļa kapitāla izmaksas, ir pieņemams. Šāds risinājums nesadārdzina tarifa izmaksas (salīdzinot ar situāciju, ja norakstāmo aktīvu varētu turpināt izmantot pakalpojuma sniegšanā) un ļauj komersantam atgūt aktīvā ieguldīto kapitālu un gūt kapitāla atdevi tāpat, kā izmantojot aizvietoto aktīvu. Jaunā aktīva pārvērtēšanas gadījumā pārvērtēšanas rezultāti neietekmētu RAB iekļaujamo pamatlīdzekļa atlikušās vērtības un nolietojuma aprēķinu.

levērojot, ka šāda risinājuma gadījumā netiek negatīvi ietekmētas lietotāju intereses un vienlaikus tiek nodrošināta iespēja komersantam atgūt aktīvā ieguldītos līdzekļus, ir pamats uzskatīt, ka šādas izmaiņas ir atbilstošas likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.pantam.

Ietekme uz izmaksām ir atkarīga no RAB iekļaujamai aktīva vērtībai piemērotā lietderīgā lietošanas laika. Regulators izvērtēja divus variantus:

- 1) norakstītā aktīva atlikusī vērtība tiek nolietota atbilstoši aktīva atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam tā norakstīšanas brīdī. Šajā variantā ietekme uz tarifa izmaksām ir neitrāla, jo izmaksas ir tādas pašas, kā būtu, ja nebūtu nepieciešama aktīva pārvietošana;
- 2) norakstītā aktīva atlikusī vērtība tiek nolietota atbilstoši jaunā aktīva lietderīgās lietošanas laikam (komersanta priekšlikums; 2.pielikuma 13.punkts). Šajā gadījumā tarifā iekļaujamās nolietojuma izmaksas samazinās, jo jaunajam aktīvam lietderīgās lietošanas laiks būs garāks nekā norakstītā aktīva atlikušais lietderīgās lietošanas laiks, bet kopējais ar aktīvu saistīto kapitāla izmaksu atgūšanas periods būs garāks nekā pirmajā variantā.

Lai ilustrētu abu variantu kapitāla izmaksu aprēķinu, ir sagatavots hipotētisks piemērs:

- Komersantam ir pamatlīdzeklis ar 100 EUR sākotnējo vērtību, kura lietderīgās lietošanas laiks ir 10 gadi.
- Piemērojamā kapitāla atdeves likme visā periodā ir 5%.
- Pamatlīdzekļa lietošanas laika piektā gada beigās tas tiek pārvietots par trešās puses līdzekļiem, t.i., esošais aktīvs tiek norakstīts un aizvietots ar analogu jaunu pamatlīdzekli, kura vērtību (100 EUR) nevar iekļaut RAB.
- 1.variantā norakstītā pamatlīdzekļa atlikusī vērtība tiek nolietota atbilstoši atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam piecos gados.
- 2.variantā norakstītā pamatlīdzekļa atlikusī vērtība tiek nolietota atbilstoši jaunā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikam (10 gadi).

2.tabulā ir aprēķināts pamatlīdzekļa sagaidāmā ienākošā naudas plūsma (tarifā iekļaujamās kapitāla izmaksas tā lietderīgās lietošanas laikā) abos variantos.

2.tabula. Sagaidāmās naudas plūsmas salīdzinājums

Gads	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Kopā	Naudas plūsmas tagadnes vērtība
Kapitāla izmaksas (1.variants)	15	14.5	14	13.5	13	12.5	12	11.5	11	10.5						127.50	100
Kapitāla izmaksas (2.variants)	15	14.5	14	13.5	13	7.5	7.25	7	6.75	6.5	6.25	6	5.75	5.5	5.25	133.75	100

2.variantā periodā pēc pamatlīdzekļa aizvietošanas ar to saistītās tarifu aprēķinā iekļaujamās kapitāla izmaksas samazinās, jo tiek pārrēķināts gada nolietojums atbilstoši jaunajam lietderīgās lietošanas laikam, līdz ar to daļa izmaksu tiek pārlikta uz nākotnes lietotāju. Kopumā lietotāji faktiskajos maksājumos kapitāla izmaksās šajā variantā samaksā nedaudz vairāk, jo pamatlīdzekļa vērtība RAB iekļauta ilgāku laiku un līdz ar to palielinās aprēķinātā kapitāla atdeve. Ņemot vērā naudas plūsmas tagadnes vērtību, abi aprēķina varianti ir līdzvērtīgi un komersants atgūst pamatlīdzeklī veikto ieguldījumu pilnībā.

Šajā gadījumā, izvēloties risinājumu, būtu jālīdzsvaro šodienas un nākotnes lietotāju intereses – zemāks tarifs šobrīd un izmaksu pārlikšana uz nākotnes lietotāju, vienlaikus ņemot vērā, ka nākotnes lietotāju skaits nozarē sarūk un pieaug risks izmaksu neatgūšanai nākotnē, sevišķi, ja pārvietotie aktīvi ir ar lielu sākotnējo vērtību un gariem lietderīgās lietošanas laikiem.

Ievērojot minēto, ir pamatoti izvēlēties pirmo risinājuma variantu, ļaujot norakstītā pamatlīdzekļa atlikušo vērtību komersantam turpināt nolietot RAB atbilstoši tā atlikušajam lietderīgās lietošanas laikam, tādējādi ļaujot komersantam atgūt negūto norakstītā aktīva kapitāla izmaksu daļu un saglabājot neitrālu ietekmi uz tarifa izmaksām, kā arī kopumā lietotājiem samazinot kopējo maksājamo kapitāla izmaksu summu pamatlīdzekļa lietošanas laikā (salīdzinājumā ar otro variantu).

- *Veiktas izmaiņas attiecībā uz kapitāla izmaksu korekcijas aprēķināšanu (izmaiņas ietvertas Grozījumu projekta 1.9., 1.10., 1.11. un 1.12.apakšpunktā)*

Izstrādājot Metodiku, Regulators 2022.gadā ieviesa kapitāla izmaksu korekciju, kas ļautu komersantiem atgūt kapitāla izmaksas par regulatīvā perioda laikā RAB iekļautajām investīcijām.

Priekšlikums tika balstīts uz pieeju³, kas paredz, ka komersants katru gadu veic pastāvīgas investīcijas infrastruktūras saglabāšanai (aizvietošanai un uzturēšanai) nolietojuma izmaksu apjomā, tādējādi regulatīvā perioda laikā RAB vērtība nemainās (nesamazinās), savukārt komersantu investīciju plānos iekļauto jauno investīciju kapitāla izmaksas, kas rodas regulatīvā perioda laikā, attiecīgos aktīvus nododot ekspluatācijā, tiek uzskaitītas un regulatīvā perioda beigās aprēķinātas kā korekcija, ko iekļauj nākamā regulatīvā perioda atļautajos ieņēmumos.

Tomēr šī pieeja ir jāprecizē, ievērojot nozaru tarifu aprēķināšanas metodikās ietverto vispārējo izmaksu korekcijas principu, kas paredz korigēt starpību starp komersanta faktiskajām un plānotajām izmaksām, lai kapitāla izmaksu korekcijā ņemtu vērā komersantu kopējo faktisko investīciju apjomu gadījumos, kad tas ir mazāks nekā tarifā iekļautais nolietojuma izmaksu apjoms un RAB vērtība faktiski regulatīvā perioda laikā samazinās.

Regulatora piedāvātie grozījumi kapitāla izmaksu korekcijas aprēķinā joprojām paredz pieeju, ka, aprēķinot tarifu, ir spēkā pieņēmums, ka regulatīvā perioda ietvaros RAB vērtība nemainās, bet, aprēķinot kapitāla izmaksu korekciju, tiek aprēķināta un uzkrāta starpība starp regulatīvā perioda tarifu periodu faktiskajām un plānotajām (tarifā iekļautajām) kapitāla izmaksām.

Attiecīgi faktisko kapitāla atdevi katram tarifu periodam aprēķina, izmantojot atlikušo RAB vērtību iepriekšējā tarifu perioda beigās, un spēkā esošā tarifa aprēķinā piemēroto kapitāla atdeves likmi, bet faktisko nolietojuma izmaksu aprēķinam – faktiskās RAB iekļauto aktīvu nolietojuma izmaksas attiecīgajā tarifu periodā. Izņēmums ir iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējais tarifu periods, par kuru kapitāla izmaksu korekcijas aprēķināšanas brīdī nav pieejamas faktiskās nolietojuma izmaksas par pilnu periodu, līdz ar to ir jāizmanto prognozētās izmaksas.

³ Skat. konsultāciju dokumentu par kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas projektu, 14.lpp.

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/editor/KD%20par%20Kapit%C4%81la%20izmaksu%20uzskaites%20un%20apr%C4%93%C4%B7in%C4%81%C5%A1anas%20metodiku_14072022.pdf

Regulējums paredz, ka starpību starp šā perioda nolietojuma prognozēto un faktisko vērtību uzskaita regulatīvajā rēķinā regulatīvā perioda pirmā tarifu perioda laikā.

Papildus paredzēts veikt saistītas izmaiņas elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades un sadales pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikās, aizstājot punktus, kuri attiecas uz kapitāla izmaksu korekcijas aprēķinu, ar atsauci uz Metodiku. Precizēts Metodikas VI.nodaļas virsraksts (Grozījumu projekta 1.8.apakšpunkts).

Piedāvātais risinājums līdzsvaro lietotāju un pakalpojumu sniedzēju intereses, jo komersantiem tiek segtas tikai faktiski radušās kapitāla izmaksas.

1.3. Izmaiņas, kas nepieciešamas, lai Metodiku būtu iespējams piemērot siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanā

Metodikas 44.punkts paredz, ka komersants, izstrādājot siltumenerģijas ražošanas pakalpojuma, siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojuma un siltumenerģijas tirdzniecības pakalpojuma tarifu aprēķina projektu, piemēro Metodiku, ja siltumapgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika un koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodika noteic tarifu aprēķinā iekļaut kapitāla atdevi. Ņemot vērā, ka izstrādes procesā ir jauna siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika, kas paredzēs kapitāla atdeves pieejas ieviešanu tarifu aprēķinā, Metodika ir jāpapildina ar pielikumu par siltumenerģijas ražošanas, pārvades un sadales, kā arī tirdzniecības pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu grupām un to minimālajiem lietderīgās lietošanas laikiem.

Grozījumu projekts paredz papildināt Metodiku ar 26.7.apakšpunktu un 7.pielikumu (Grozījumu projekta 1.6. un 1.14.apakšpunkts), kas siltumenerģijas ražošanas, pārvades un sadales, kā arī tirdzniecības pakalpojumu sniedzējiem būs jāpiemēro šo pakalpojumu tarifu aprēķināšanā pēc jaunās siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas stāšanās spēkā.

Tā kā siltumenerģijas ražošana koģenerācijā ir viens no siltumenerģijas ražošanas veidiem, Grozījumu projektā precizētas Metodikas 1. un 44.punkta redakcijas (grozījumu projekta 1.1. un 1.13.apakšpunkts).

2) Projekta izstrādē iesaistītās institūcijas

Grozījumu projekta izstrādē tika izmantoti elektroenerģijas pārvades un sadales un dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas un sadales sistēmu operatoru, biedrības "Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija" 2023. un 2024.gadā izteiktie priekšlikumi par nepieciešamajām izmaiņām Metodikā.

3) Sabiedrības mērķgrupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

Grozījumu projektā iekļautais regulējums ietekmēs regulējamās elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu, elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu, dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma, dabasgāzes sadales sistēmas pakalpojumu, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas pakalpojuma, ūdenssaimniecības pakalpojumu un universālā pasta pakalpojuma sniedzējus, kā arī šo komersantu sniegto regulējamo pakalpojumu lietotājus. Nākotnē paredzama ietekme arī uz siltumenerģijas ražošanas pakalpojuma, siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojuma, siltumenerģijas tirdzniecības pakalpojuma sniedzējiem un šo pakalpojumu lietotājiem.

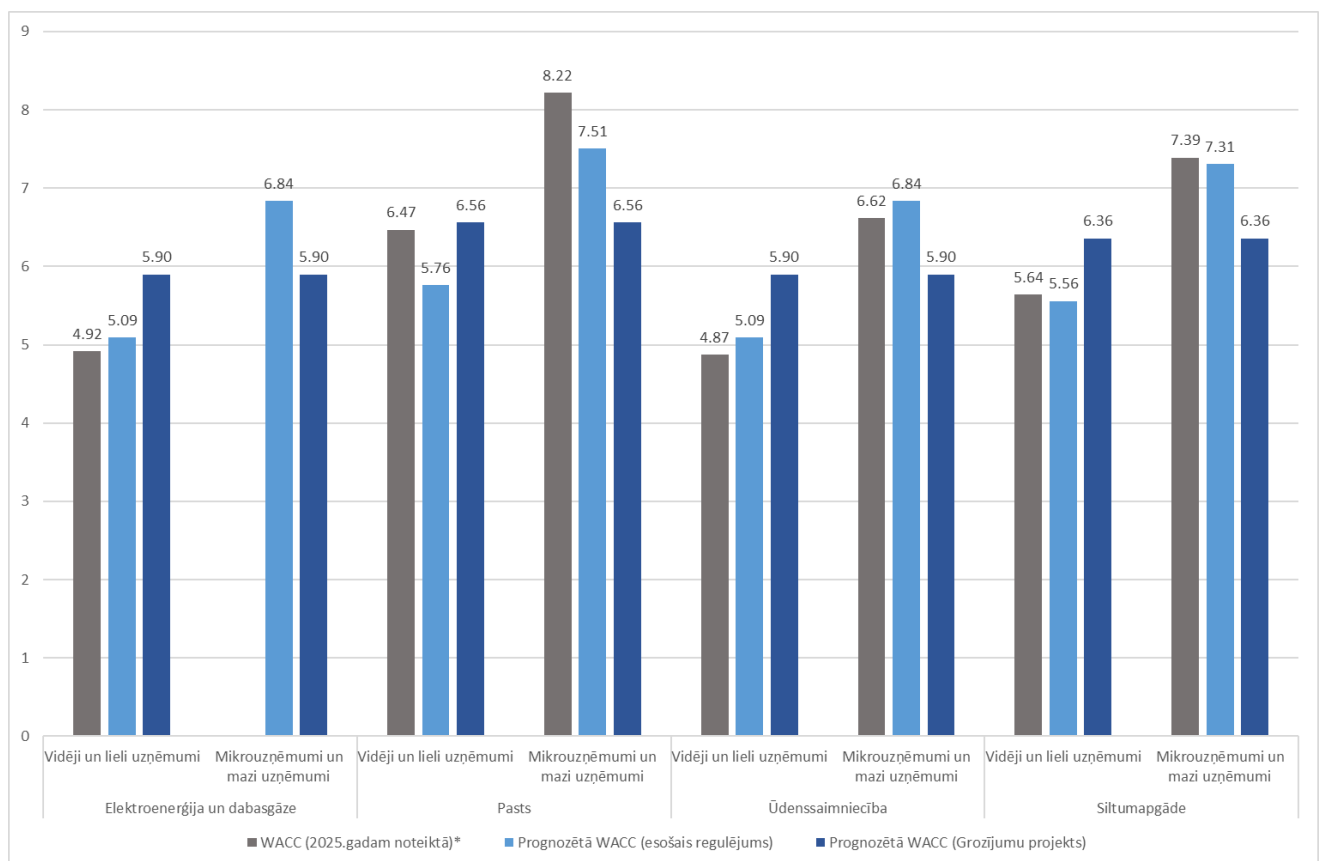
4) Izvērtējums par ietekmi uz sabiedrības mērķgrupām, kuras tiesiskais regulējums ietekmē vai varētu ietekmēt

4.1. Izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā

Ietekme uz tarifu/atļautajiem ieņēmumiem

2.attēlā apkopotas 2025.gadam Regulatora noteiktās kapitāla atdeves likmes, kā arī atbilstoši esošajam regulējumam un Grozījumu projektam aprēķinātās prognozētās⁴ kapitāla atdeves likmes. Kopumā var secināt, ka īsāku izlīdzināšanas periodu piemērošana palielina kapitāla atdeves likmes vērtību, jo aprēķinā lielāka ietekme ir periodam ar augstām procentu likmēm, tādējādi tuvinot tās faktiskajai situācijai tirgū, tomēr mikro un maza izmēra komersantiem prognozētā kapitāla atdeves likme, kas aprēķināta atbilstoši Grozījumu projektam, salīdzinot ar atbilstoši esošajam regulējumam aprēķinātu prognozēto likmi, samazinās.

2.attēls. Kapitāla atdeves likmes, %

* Atbilstoši Metodikas 42.1.punktam 2024.gadā Regulators neaprēķināja kapitāla atdeves likmes pakalpojumiem, kuru tarifu aprēķināšanas metodikas paredz regulatīvos periodus. 2025.gada sākumā valsts AS "Latvijas dzelzceļš" vērsās Regulatorā ar lūgumu noteikt kapitāla atdeves likmi elektroenerģijas sadales pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai, un noteiktā likme (4,92%) ir atspoguļota grafikā.

Savukārt kapitāla atdeves likmes vērtības izmaiņu ietekme uz atļautajiem ieņēmumiem/tarifiem ir atkarīga no kapitāla izmaksu īpatsvara kopējās izmaksās. 3.tabulā ir apkopota Grozījumu projektā ietvertā kapitāla atdeves likmes aprēķina izmaiņu ietekme uz atļautajiem ieņēmumiem/tarifiem, salīdzinot to ar tarifa aprēķinu, kurā izmantota atbilstoši esošajam regulējumam aprēķināta prognozēta kapitāla atdeves likme, tiem komersantiem, kas šobrīd

⁴ Kapitāla atdeves likmes prognozē izmantoti pieņēmumi par situāciju finanšu tirgū un procentu likmju dinamiku 2025.gada trešajā ceturksnī, kas uz kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas un noteikšanas brīdi šā gada augustā var būt mainījušies.

tarifu aprēķinā piemēro kapitāla atdeves likmi, bet 4.tabulā – hipotētiska Grozījumu projekta ietekme uz ūdensapgādes un siltumapgādes komersantu, kuri šobrīd kapitāla atdeves likmi tarifos nepiemēro, tarifiem.

3.tabula. Novērtētās elektroenerģijas un dabasgāzes pārvades un sadales operatoru atļauto ieņēmumu/tarifu izmaiņas

Elektroenerģijas pārvade	Elektroenerģijas sadale	Dabasgāzes pārvade	Dabasgāzes sadale
3,1%	3,0%	4,5%	3,5%

4.tabula. Novērtētās hipotētiskās tarifu izmaiņas (vidēji) ūdenssaimniecības un siltumapgādes komersantiem, kas kapitāla atdeves likmi tarifos šobrīd nepiemēro

	Ūdenssaimniecība	Siltumapgāde
Mikro un maza izmēra komersanti	-2,42%	-1,36%
Vidēja un liela izmēra komersanti	2,63%	0,82%
Kopā	-0,53%	-0,60%

Ietekme uz administratīvo slogu

Neitrāla ietekme attiecībā uz regulējamiem komersantiem, kas piemēro kapitāla atdeves likmi tarifu aprēķināšanā. Regulatoram samazinās administratīvā resursa patēriņš, ņemot vērā, ka likme tiks aprēķināta un noteikta retāk, kā arī samazinās aprēķināmo kapitāla atdeves likmes sastāvdaļu skaits.

4.2. Izmaiņas RAB, nolietojuma un kapitāla izmaksu korekcijas uzskaitē un aprēķināšanā

Ietekme uz tarifu/atļautajiem ieņēmumiem

RAB definīcijas precizējumiem un pārvietoto aktīvu izmaksu iekļaušanai tarifa aprēķinā ir neitrāla ietekme uz tarifiem (salīdzinot ar situāciju, ja norakstāmo aktīvu varētu turpināt izmantot pakalpojuma sniegšanā). Regulators neparedz, ka kapitāla izmaksu korekcijas izmaiņām būs būtiska ietekme uz tarifa izmaksām. Korekcija tiks veikta atbilstoši komersanta faktiskajām kapitāla izmaksām.

Ietekme uz administratīvo slogu

Administratīvais slogs palielinās saistībā ar Grozījumu projektā paredzēto par pārvietoto aktīvu izmaksu iekļaušanu tarifa aprēķinā, jo komersantam būs jāgatavo un Regulatoram attiecīgi jāizvērtē aktīvu pārvietošanas pamatojums, kā arī komersantam grāmatvedības uzskaitē jānodrošina norakstītā pamatlīdzekļa vērtības un nolietojuma aprēķina izsekojamība, tomēr šādas izmaiņas ir objektīvi nepieciešamas.

4.3. Izmaiņas, kas nepieciešamas, lai Metodiku būtu iespējams piemērot siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanā

Ietekme uz tarifu

Aktīvu minimālo lietošanas laiku noteikšana siltumapgādes nozarē var nedaudz ietekmēt tarifu līmeni, jo nozarē šobrīd var būt aktīvi ar atlikušo vērtību, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir mazāks par Grozījumu projektā norādīto minimālo lietderīgās lietošanas laiku attiecīgajā aktīvu grupā. Šādiem pamatlīdzekļiem būtu jāpārskata lietderīgās lietošanas laiks un jāpārreķina

nolietojums, ņemot vērā minimālo lietderīgās lietošanas laiku, līdz ar to nolietojuma izmaksas gadā šādiem pamatlīdzekļiem samazinātos un tādējādi tās nedaudz samazinātu arī izmaksas tarifos.

Ņemot vērā to, ka siltumapgādes nozarē jaunā siltumapgādes tarifu aprēķināšanas metodika paredzēs pāreju uz kapitāla atdeves piemērošanu tarifu aprēķinā, lai nodrošinātu samērīgas tarifu izmaiņas lietotājiem, attiecībā uz kapitāla atdeves likmes piemērošanu tajā būs iekļauts pārejas punkts, kas noteiks komersantiem iespēju, pirmo reizi aprēķinot tarifu ar kapitāla atdevi, piemērot mazāku kapitāla atdeves likmi nekā noteiktā. Līdzīgu regulējumu paredzēts iekļaut arī ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā.

Ietekme uz administratīvo slogu

Nolietojuma un vērtības norakstījumu uzskaites un aprēķināšanas regulējuma izmaiņas lielākoties skars tos regulēto siltumapgādes pakalpojumu sniedzējus, kuriem būs jāizvērtē grāmatvedībā piemērotā nolietojuma izmaksu uzskaitē un nepieciešamības gadījumā tā jākorrigē, tomēr kopumā sagaidāms, ka vienotu uzskaites principu, kā arī aktīvu klasifikācijas un minimālo lietderīgās lietošanas laiku definēšana ļaus komersantiem vienkāršāk un precīzāk uzskaitīt un aprēķināt tarifos iekļaujamās nolietojuma un vērtības norakstījuma izmaksas.

Priekšsēdētāja

A. Ozola

* DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.

**Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 29.augusta
lēmumā Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika”**

*Izdoti saskaņā ar likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”
9.panta pirmās daļas 2.punktu un 25.panta pirmo daļu,
Elektroenerģijas tirgus likuma 8.panta sesto daļu, 16.panta
pirmo un trešo daļu un 20.panta pirmo daļu, Enerģētikas
likuma 6.panta 3.¹daļu, 15.panta 1.¹daļu un 85.panta
pirmo daļu, Pasta likuma 27.¹panta otro daļu un 32.panta otro daļu*

1. Izdarīt Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 29.augusta lēmumā Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” (Latvijas Vēstnesis, 2022, 168.nr.; 2024, 149.nr.) šādus grozījumus:

1.1. svītrot 1.punktā vārdus “tai skaitā koģenerācijā,”;

1.2. izteikt 7.punktu šādā redakcijā:

“7. RAB vērtībā neietilpst finanšu ieguldījumi, debitoru parādi, vērtspapīri un līdzdalība kapitālos, naudas līdzekļi, krājumi, pamatlīdzekļu izveidošanas un nepabeigto celtniecības objektu izmaksas, nemateriālo ieguldījumu izveidošanas izmaksas, kā arī aktīvu vērtības daļa, kas finansēta no valsts, pašvaldības, ārvalsts, Eiropas Savienības, citas starptautiskas organizācijas un institūcijas finanšu palīdzības vai finanšu atbalsta, pamatlīdzekļi vai to vērtības daļa, kas iegūta par maksu (pieslēguma maksu), kura saņemta no lietotāja, un pamatlīdzekļi vai to vērtības daļa, kas iegūta īpašumā bez atlīdzības. RAB neiekļauj par citu pušu līdzekļiem izveidoto aktīvu vai to vērtības daļu pārvērtēšanas rezultātā radušās vērtības izmaiņas. RAB atbilst ilgtermiņa pakalpojumu sniegšanai piesaistītā kapitāla vērtībai (pašu kapitāls un ilgtermiņa kredīti).”;

1.3. izteikt 14.punktu šādā redakcijā:

“14. Regulators reizi divos gados līdz 1.septembrim sagatavo kapitāla atdeves likmes aprēķinu un ar lēmumu nosaka kapitāla atdeves likmi. Regulatora noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, izstrādājot tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots ne ātrāk kā nākamajā kalendārajā gadā pēc Regulatora lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu pieņemšanas dienas.”;

1.4. izteikt 16.punktu šādā redakcijā:

“16. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_e = r_f + \beta_e \times r_m,$$

kur

r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme piecu gadu periodā [%];

β_e – pašu kapitāla beta koeficients;

r_m – tirgus riska piemaksa [%].”;

1.5. izteikt 18.punktu šādā redakcijā:

“18. Aizņemtā kapitāla atdeves likmi r_d aprēķina kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicēto nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējo procentu likmi piecu gadu periodā [%].”;

1.6. papildināt 26.punktu ar 26.7.apakšpunktu šādā redakcijā:

“26.7. siltumenerģijas ražošana, siltumenerģijas pārvade un sadale, siltumenerģijas tirdzniecība – 7.pielikums.”;

1.7. papildināt lēmumu ar 29.¹punktu šādā redakcijā:

“29.¹ Ja RAB iekļautais aktīvs tiek norakstīts pirms tā lietderīgās lietošanas laika beigām, ņemot vērā trešo pušu prasību pārvietot šo aktīvu, un aizvietots ar jaunu aktīvu, kas izveidots, izmantojot trešo pušu finansējumu, komersants, to attiecīgi pamatojot, var iekļaut jauno aktīvu RAB ar norakstāmā aktīva atlikušo vērtību, aprēķinot nolietojumu atbilstoši atlikušajam norakstāmā aktīva lietderīgās lietošanas laikam. Komersants, iekļaujot šādu aktīvu tarifu aprēķina projektā, iesniedz Regulatoram pamatojumu un nodrošina norakstāmā un jaunā aktīva vērtības uzskaiti un izsekojamību.”;

1.8. papildināt VI. nodaļas virsrakstu ar vārdiem: “nozārēs, kurās nosaka atļautos ieņēmumus”;

1.9. izteikt 33.punktu šādā redakcijā:

“33. Uzkrātā nolietojuma korekciju nosaka kā starpību starp regulatīvajā periodā plānotajām un faktiskajām (prognozētajām) nolietojuma izmaksām.”;

1.10. papildināt lēmumu ar 33.¹punktu šādā redakcijā:

“33.¹ Starpību starp iepriekšējā regulatīvā perioda pēdējā tarifu perioda prognozētajām un faktiskajām nolietojuma izmaksām komersants uzskaita regulatīvajā rēķinā regulatīvā perioda pirmajā tarifu periodā.”;

1.11. izteikt 34.punktu šādā redakcijā:

“34. Uzkrātās kapitāla atdeves korekciju nosaka kā starpību starp regulatīvajā periodā plānotajām un faktiskajām kapitāla atdeves izmaksām, nemainot uz attiecīgo regulatīvo periodu piemēroto kapitāla atdeves likmi.”;

1.12. svītrot 35.punktu;

1.13. svītrot 44.punktā tekstu “, tai skaitā koģenerācijā,”;

1.14. papildināt lēmumu ar 7.pielikumu šādā redakcijā:

“

7.pielikums

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas

2022.gada 29.augusta lēmumam Nr.1/12

Siltumapgādes pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo aktīvu klasifikācija un minimālie lietderīgās lietošanas laiki

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
1.	Nemateriālie ieguldījumi	5
2.	Nekustamais īpašums	
2.1.	Ēkas un to konstrukcijas	
2.1.1.	Ēkas	
2.1.1.1.	Monolītās ēkas ar dzelzsbetona vai betona karkasu	150
2.1.1.2.	Mūra ēkas	100
2.1.1.3.	Saliekamā dzelzsbetona ēkas	80
2.1.1.4.	Koka guļbūves	50
2.1.1.5.	Saliekamu koka vai metāla paneļu ēkas, koka stāvbūves	30
2.1.1.6.	Vieglas konstrukcijas ēkas un pārējās ēkas	15
2.1.2.	Ēku konstrukcijas	10
2.1.3.	Ēku iekšējās inženierkomunikācijas (kabeļi, vadi, cauruļvadi u.c.)	20
2.2.	Inženierbūves	
2.2.1.	Ūdensapgādes ārējie inženiertīkli	30
2.2.2.	Kanalizācijas ārējie inženiertīkli	30
2.2.3.	Elektropiegādes ārējie tīkli	20
2.2.2.	Gāzes apgāde	40
2.2.4.	Siltumtīkli un trases	30
2.2.5.	Siltuma akumulācijas sistēmas	20
2.2.6.	Pārējās inženierbūves	20
3.	Tehnoloģiskās iekārtas un mašīnas	
3.1.	Ūdensapgādes tehnoloģiskās iekārtas un to apsaiste	20
3.2.	Kanalizācijas tehnoloģiskās iekārtas un to apsaiste	20
3.3.	Kurināmā padeves sistēmas	10
3.4.	Katlumāju siltumavoti, tai skaitā būves saistītas ar uzstādīto siltumavotu un būvētas konkrētā siltumavota uzstādīšanai	20
3.5.	Katlumājas elektrosistēmas	15
3.6.	Siltuma skaitītāji un cita veida skaitītāji	8

Nr.	Kategorija/grupa/apakšgrupa	Lietderīgās lietošanas laiks (gadi)
3.7.	Dūmgāzu sistēmas	15
3.8.	Siltummaiņi	10
3.9.	Cirkulācijas sūkņi	10
3.10.	Saules kolektori	20
3.11.	Saules fotoelektriskie paneļi	25
3.12.	Saules elektrostaciju invertori	15
3.13.	Pārējās katlumājas iekārtas un instrumenti	5
4.	Pārējie pamatlīdzekļi un inventārs	
4.1.	Vieglais autotransports	
4.1.1.	Operatīvais un remontbrigāžu vieglais autotransports	5
4.1.2.	Pārējais vieglais autotransports	7
4.2.	Pārējie transportlīdzekļi, traktori un ekskavatori	8
4.3.	Datortehnika, sakaru un biroja tehnika	
4.3.1.	Datortehnika, sakaru un biroja tehnika (izņemot mobilās elektroniskās ierīces)	5
4.3.2.	Mobilās elektroniskās ierīces (planšetdatori, mobilie un viedtālruņi)	3
4.4.	Mēbeles un biroja aprīkojums	10
4.5.	Sadzīves tehnika un inventārs (t.sk. inventārs telpu apkopei)	5
4.6.	Citi pārējie pamatlīdzekļi	5

”.

2. Lēmums stājas spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”.

2. pielikums Konsultāciju dokumentam
par grozījumiem kapitāla izmaksu
uzskaites un aprēķināšanas metodikā

Regulatora izvērtēto komersantu priekšlikumu apkopojums

Nr.	Priekšlikums	Regulatora viedoklis
1.	<p>Akciju sabiedrība “Conexus Baltic Grid” (turpmāk – CBG), akciju sabiedrība “Sadales tīkls” (ST), akciju sabiedrība “Gaso” (GASO)</p> <p>Bezriskā likmi, valsts riska piemaksu un aizņemtā kapitāla atdeves likmi būtu jānosaka, izmantojot īsāka perioda (12 mēneši) aktuālos vidējos rādītājus.</p>	<p>Daļēji ņemts vērā</p> <p>Skat. konsultāciju dokumenta 1.1.sadaļu.</p>
2.	<p>ST</p> <p>Bezriskā likmei Vācijas obligāciju ienesīguma rādītāju varētu aizstāt ar Latvijas valsts obligāciju ienesīgumu pēdējo 12 mēnešu periodā.</p>	<p>Daļēji ņemts vērā</p> <p>Skat. konsultāciju dokumenta 1.1.sadaļu.</p>
3.	<p>CBG</p> <p>Veikt grozījumus Metodikas 16. punktā, precizējot, ka valsts riska piemaksu aprēķina kā gada vidējo procentu likmju vidējo starpību.</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Nav jāveic precizējums, jo, ņemot vērā 2.punkta priekšlikumu, atsevišķas valsts riska piemaksas aprēķināšana netiek veikta.</p>
4.	<p>CBG</p> <p>Pašu kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā visu komponentu noteikšanā jāizmanto dati starptautiskā kontekstā, tai skaitā nosakot</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Regulators, ņemot vērā to, ka izmēra riska piemaksas tika ieviestas, ņemot vērā komersantu atšķirības ūdenssaimniecības un siltumapgādes nozaru ietvaros, salīdzinot nacionāla izmēra komersantus ar maziem reģionāliem (pašvaldību</p>

	<p>izmēra risku prēmiju. Metodikas 16. punktā paredzētās dabasgāzes nozares izmēra riska piemaksas apmēra noteikšanai, tostarp vienveidīgas pieejas nodrošināšanas nolūkos, lūdzam izmantot starptautiski atzīto Duff & Phelps pētījumu⁵, vienlaikus veicot nepieciešamās izmaiņas Metodikā, lai konkretizētu, kā nosakāma mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu kategorija.</p>	<p>līmeņa) komersantiem, un vērtējot pašreizējos tirgus apstākļus, nesaskata nepieciešamību turpmākai izmēra riska piemaksu iekļaušanai kapitāla atdeves likmes aprēķinā (skat. konsultāciju dokumenta 1.1.sadaļu).</p>
5.	<p>GASO</p> <p>Gasos aicina Regulatoru izvērtēt iespēju kapitāla atdeves likmes aprēķinā iekļaut izmēra vai likviditātes piemaksu.</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Regulators savu viedokli par likviditātes riska piemaksas piemērošanu izteica gan 2019.gada Metodikas publiskās konsultācijas laikā⁶, gan arī administratīvās lietas Nr.A43004420 ietvaros.</p> <p>Likviditātes riska piemaksa ir hipotētisks novērtējums, kas būtu jāveic, analizējot katru regulējamo komersantu. Šādas pieejas ieviešanu, nepārejot uz individuālas kapitāla atdeves likmes konkrētam komersantam noteikšanu, Regulatora ieskatā nav iespējams korekti īstenot. Vienlaikus jānorāda, ka lielākā daļa EERP dalībvalstu regulatoru, tai skaitā salīdzināmās Centrālās un Austrumeiropas valstīs, šādu piemaksu nepiemēro.</p>
6.	<p>GASO</p> <p>Nodrošināt riska piemaksu aprēķināšanas pieejas sinhronizēšanu (piemēram, starp bezriskā likmi un tirgus riska piemaksu).</p> <p>Gasos aicina Regulatoru izmantot saskaņotu pieeju – ja tirgus riska piemaksas aprēķins ir</p>	<p>Daļēji ņemts vērā</p> <p>Bezriskā likmes izlīdzināšanas periods Grozījumu projektā saīsināts no 10 līdz 5 gadiem (skat. konsultāciju dokumenta 1.1.sadaļu).</p>

⁵ <https://www.kroll.com/en/insights/publications/cost-of-capital/differences-in-returns-between-large-and-small-companies-in-europe>

⁶ 22.08.2019. Priekšlikumu un komentāru apkopojums par 2019.gada 18.jūlija precizēto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikas trešās daļas 7.punktā, https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/publiskas_konsultacijas/1_priek%25C5%25A1likumi.pdf.

	balstīts uz pašreizējiem tirgus apstākļiem, tad arī bezriskā likmei būtu jābūt saskaņā ar Spot ienesīgumu vai būtu vismaz jāizmanto īsāks bezriskā likmes aprēķina vidējais periods.	
7.	<p>CBG</p> <p>Lai noteiktu esošajai finansējuma pieejamības situācijai dabasgāzes nozarē atbilstošu kapitāla atdeves likmes noteikšanu noteikt dabasgāzes nozarei no citām regulētām nozarēm atšķirīgu pašu un aizņemtā kapitāla attiecību pret kopējo kapitālu (70%/30%).</p> <p>GASO</p> <p>Gasu uzskata, ka esošā kapitāla struktūra (50/50) ir atbilstoša un to nav nepieciešams mainīt.</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Starptautiskajā regulēšanas praksē regulatīvās iestādes izmanto pieņemtu kapitāla atdeves struktūru, kas nav balstīta uz konkrētu komersantu datiem, bet izvēlēta atbilstoši regulatīvās iestādes ieskatam par optimālu kapitāla struktūras izvēli konkrētajā nozarē un ar finansēšanas avotu izvēli saistīto risku sadalījumam.</p> <p>Regulatora ieskatā, kapitāla struktūra, kurā gan aizņemtā kapitāla, gan pašu kapitāla īpatsvars ir 50%, ir optimāla. Līdzīgi pieņemtu kapitāla struktūru piemēro arī enerģētikas regulatori Igaunijā, Itālijā, Lietuvā, Luksemburgā, Polijā, Portugālē un Spānijā. Regulēto nozaru kapitāla struktūras analīzes rezultātā Regulators pārliecinājies, ka pašu un aizņemtā kapitāla proporcija vienādās daļās kopējā kapitālā ir optimāla no uzņēmējdarbības risku vadības viedokļa, kā arī lai izvairītos no pārmērīgi augstas pašu kapitāla intensitātes, kas noved pie nesamērīgi augstiem tarifiem.</p> <p>Papildus Regulators ņēmis vērā arī dabasgāzes sadales operatora viedokli, ka Metodikā noteiktā kapitāla struktūra ir atbilstoša un tā nav jāmaina.</p>
8.	<p>CBG</p> <p>Ņemot vērā institucionālo aizdevēju, komercbanku un kapitāla tirgus dalībnieku pieaugošo interesi par zaļajām investīcijām un no tās izrietošu finansējuma samazināšanu fosilās enerģijas infrastruktūras projektiem, aicinām dabasgāzes infrastruktūras komersantiem nosakāmajai aizņemtā kapitāla</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Regulators norāda, ka dabasgāzes nozarē ir iespējami zaļo investīciju projekti, kas saistīti, piemēram, ar biometāna izmantošanu dabasgāzes sistēmā. Vērtējot komersantu aizņemšanos un faktiskās kredītu procentu likmes, Regulators nav konstatējis, ka dabasgāzes pārvades un sadales operatori procentu likmes ir daudz augstākas nekā citiem regulētajiem komersantiem vai vidējām kredītu procentu likmēm tirgū. Līdz ar to Regulatora ieskatā nozares riska piemaksa aizņemtajam kapitālam šajā gadījumā nav ekonomiski pamatota.</p>

	atdeves likmei piemērot aizņemtā kapitāla nozares profila riska piemaksu 1-2 % apmērā.	
9.	ST Veikt regulāru kapitāla atdeves likmes salīdzināšanu ar citu regulatoru noteiktajām likmēm, lai novērstu situāciju, kad SPRK likme ir zemākā Eiropā un neatbilst tirgus situācijai.	Regulators seko līdzīgu citu valstu praksei kapitāla atdeves likmju aprēķināšanā, tomēr jāņem vērā, ka katrā valstī regulatīvā iestāde, nosakot kapitāla atdeves likmi, ņem vērā aktuālo situāciju nozarē un risina konkrētus uzdevumus atbilstoši valsts situācijai.
10.	GASO Novērst aktīvu vērtību uzskaites atšķirības, kas rodas starp IFRS (t.s. Latvijas GAAP) finanšu grāmatvedību un aktīvu regulatīvo uzskaiti.	Nav ņemts vērā Lai gan Metodika neuzliek komersantiem pienākumu izveidot aktīvu regulatīvo uzskaiti paralēli finanšu grāmatvedības uzskaitē, pēc būtības komersantiem jānodrošina pietiekami detalizēta uzskaitē, kas pārskatāmi parāda, kā tiek aprēķināta RAB vērtība tarifu aprēķina vajadzībām. Regulatora ieskatā, šādas uzskaites nodrošināšana ir papildu administratīvais slogs komersantiem, taču lietotāju interesēs ir nodrošināt, ka kapitāla izmaksas tiek segtas atbilstoši komersanta aktīvos ieguldītajam kapitālam, pilnībā izslēdzot inflācijas efektu vai nu no RAB vērtības (uzskaitē vēsturiskajās cenās/ nominālā kapitāla atdeves likme), vai no kapitāla atdeves likmes (reālā kapitāla atdeves likme/ pārvērtēts RAB). Lai pilnībā ņemtu vērā komersanta priekšlikumu, pēc būtības būtu jāatgriežas pie 2019.gadā ieviestā regulējuma, kad reālo kapitāla atdeves likmi piemēroja RAB bilances vērtībai. Tomēr šādu risinājumu ierobežo divi apstākļi: 1) nav iespējams korekti samērot kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā izmantojamo inflācijas rādītāju ar aktīvu pārvērtēšanā piemērotajiem vērtības izmaiņu indeksiem un nodrošināt, ka aprēķinātā kapitāla atdeve ir atbilstoša atdevei, kas būtu aprēķināta, piemērojot aktīvu vēsturiskajai vērtībai nominālo kapitāla atdeves likmi. 2) negatīvas reālo kapitāla atdeves likmju vērtības, izmantojot vēsturisko inflāciju ar pietiekami garu izlīdzināšanas periodu (3 gadi un vairāk). Šajā

		<p>gadījumā varētu apsvērt veikt uz nākotni vērstu indeksāciju, indeksējot RAB vērtību uz priekšu visam regulatīvajam periodam ar prognozētu inflāciju un izmantojot to pašu prognozēto inflācijas procentu reālās kapitāla atdeves likmes aprēķinā.</p> <p>Citas metodes – vēsturiskā aktīvu vērtība (ar nominālo kapitāla atdeves likmi) vai dalīti aktīvi (pārvērtētie ar reālo kapitāla atdeves likmi un nepārvērtētie ar nominālo u.tml.) nenodrošina aktīvu vērtības uzskaites atšķirību novēršanu gadījumā, ja komersants regulāri pārvērtē aktīvus.</p> <p>Papildus jāņem vērā arī pieprasījuma izmaiņu faktors. Nozarēs ar sarūkošu pieprasījumu (piemēram, dabasgāzes apgāde) aktīvu pārvērtēšanas (t.sk. indeksācijas) atzīšana regulatīvajā uzskaitē, nosakot RAB vērtību, var tieši palielināt aktīvu kapitāla izmaksu neatgūšanas risku, jo lielāku kapitāla izmaksu daļu ar šo metodi pārliet uz nākotnes lietotājiem. Savukārt, piemērojot RAB vēsturiskā vērtībā nominālo kapitāla atdeves likmi, vairāk maksās šodienas lietotāji un arī inflācijas efekts tiks kompensēts ātrāk.</p>
11.	<p>GASO</p> <p>Paātrinātā nolietojuma piemērošana dabasgāzes nozarē</p> <p>CBG</p> <p>Ņemot vērā aktualizētajā Nacionālajā enerģētikas un klimata plāna 2021.-2030. gadam (turpmāk – NEKP) 3.1.3.21. apakšpunktā minēto dabasgāzes izmantošanas ierobežojumus, paredzēt dabasgāzes pārvades un sadales sistēmas operatoriem tiesības atgūt aktīva atlikušo vērtību tādos gadījumos, ja pamatlīdzekļa</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Aktualizētā NEKP⁷ 3.1.3.21.apakšpunkts paredz noteikt fosilā kurināmā izmantošanas pakāpenisku ierobežošanu, kas attiektos uz elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas iekārtām, kā arī uz rūpniecības produkcijas ražošanas iekārtām un pakalpojumu sektoru, bet neattiektos uz mājsaimniecībā izmantotajām iekārtām, tostarp, aizliegumu no 2050. gada izmantot dabasgāzes kurināmo minētajās iekārtās, izņemot iekārtās ar jaudu >100 MW, kas ir nepieciešamas “bāzes jaudu” nodrošināšanai, un iekārtās, kurās ir ieviesti kompensējošie emisiju samazināšanas pasākumi. Papildus NEKP paredz šā apakšpunkta īstenošanai nepieciešamā normatīvā regulējuma izstrādi līdz 2026.gadam.</p> <p>Kopumā šāda pieeja ir atbilstoša (ievērojot Nīderlandes pieredzi ar paātrinātu dabasgāzes aktīvu nolietošanu atbilstoši tās klimata neitralitātes politikā</p>

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/353615-aktualizetais-nacionalais-energetikas-un-klimata-plans-20212030gadam>

	<p>izmantošana pēc NEKP minētā termiņa būs nepamatota un nelietderīga, un papildināt Metodikas nodaļu “V. Nolietojuma un vērtības norakstījumu izmaksu aprēķināšanas un uzskaites kārtība” ar jaunu 30.² punktu šādā redakcijā:</p> <p>“30.² Ja aktīva nomaiņa vai likvidācija pirms minimālā lietderīgā kalpošanas laika ir pamatojama ar normatīvajos aktos noteiktu dabasgāzes izmantošanas aizliegumu, dabasgāzes pārvades sistēmas operators un dabasgāzes sadales sistēmas operators nolietojuma vai norakstījuma aprēķinu veic par atlikušo nenorakstīto aktīva uzskaites vērtību, to izdalot uz kalpošanas periodu, kas pārskatīts, ņemot vērā tehniskos, juridiskos un ekonomiskos apsvērumus aktīva lietošanas laika saīsināšanai.”.</p>	<p>noteiktajiem mērķiem, kur paātrināto nolietojumu piemēro tikai tiem gāzes aktīviem, kurus nevar izmantot citiem mērķiem, piemēram, ūdeņraža apgādē), tomēr tās ieviešana iespējama tikai pēc NEKP paredzētā normatīvā regulējuma, kas nosaka minētos fosilā kurināmā aizliegumus un izņēmumus, izstrādes un ieviešanas.</p> <p>Paātrinātas nolietojuma izmaksu atgūšanas gadījumā jāņem vērā risks, ka nesamērīga tarifu palielināšanās var paātrināt lietotāju atslēgšanos no dabasgāzes tīkliem, kā dēļ aktīvos ieguldītais kapitāls netiks atgūts. Papildus palielinātos administratīvais slogs un administratīvā resursa patēriņš, ņemot vērā, ka šādiem aktīviem, uz kuriem attiecinātu nolietojuma pārrēķinu, būtu jāveic izvērtējums, vai tie neatbilst NEKP minētajiem izņēmuma gadījumiem, kā arī izvērtējums attiecībā uz šo aktīvu iespējamu izmantošanu citiem mērķiem.</p>
12.	<p>CBG</p> <p>Lai veicinātu laicīgu investīciju veikšanu infrastruktūras atjaunošanai un attīstībai, kā arī nodrošinātu atbilstošu ieguldījumu atdevi, nepieciešams papildināt Metodikas nodaļu “III. Regulējamo aktīvu bāze” ar jaunu 6.¹ punktu šādā redakcijā:</p> <p>“6.¹ Ja regulatīvais periods ir garāks par vienu gadu, tad nākamajiem gadiem RAB vērtības aprēķinos iekļauj to plānoto aktīvu vai to daļu vērtību, kuru izveidošana paredzēta Regulatora apstiprinātajā sistēmas attīstības 10</p>	<p>Nav ņemts vērā</p> <p>Šis priekšlikums nozīmētu atteikšanos no jauno investīciju kapitāla izmaksu <i>ex post</i> iekļaušanas tarifā principa, kas tika ieviests, izstrādājot Metodiku 2022.gadā. Regulators izšķīrās par labu šai pieejai, ņemot vērā to, ka tā nodrošina, ka tarifu izmaksās tiek iekļautas tikai tādas kapitāla izmaksas, kas tik tiešām ir notikušas un tādējādi sabalansē gan operatoru, gan pakalpojumu lietotāju intereses.</p> <p>Ievērojot ekonomiskās vides nenoteiktību, iespēja, ka investīciju projekti netiek realizēti saskaņā ar plānu un ir nobīdes izpildes laikā, izmaksās vai abos ir pietiekami reālistiska. Šādos apstākļos AS “Conexus Baltic Grid” piedāvātā <i>ex ante</i> pieeja investīciju uzskaitē rada riskus gan komersantiem (piemēram, ja faktiskās investīciju izmaksas ir lielākas nekā komersanta prognozes, komersants šajā regulatīvajā periodā negūst faktiskajam ieguldītajam kapitālam atbilstošas kapitāla</p>

	<p>gadu plānā, atbilstoši aktīvu plānotajam nodošanas ekspluatācijā laikam.”</p>	<p>izmaksas), gan arī lietotājiem (risks, ka lietotāji sedz izmaksas, kuras faktiski nav veiktas vai ir bijušas mazākas, nekā plānotas).</p> <p>Investīciju <i>ex ante</i> iekļaušanas pieejas gadījumā būtu jāizstrādā korekciju mehānisms, kas ļautu iespējami ātri regulatīvā perioda laikā veikt kapitāla izmaksu korekciju gadījumos, kad faktiskā investīciju realizācija atšķiras no plānotās. Tas nozīmē lielāku administratīvo slogu un papildu resursu nepieciešamību Regulatoram investīciju izpildes regulārai izvērtēšanai.</p> <p>Ņemot vērā iepriekšminēto, Regulatora ieskatā kapitāla izmaksu <i>ex post</i> iekļaušanas princips Metodikā ir saglabājams, vienlaikus precizējot pieeju (skat. konsultāciju dokumenta 1.2.punktu). Tādējādi regulējums nodrošinās, ka komersanti atgūst un lietotāji sedz kapitāla izmaksas, kas komersantiem ir faktiski radušās regulatīvā perioda laikā, tostarp arī regulatīvā perioda laikā veikto kapitālieguldījumu kapitāla izmaksas.</p>
<p>13.</p>	<p>GASO</p> <p>Lai novērstu šādu situāciju rezultātā radušos zaudējumus sistēmas operatoram, Metodikā nepieciešams atrunāt norakstīšanas izmaksu kompensācijas mehānismu, kas paredz, ka sistēmas operators var atgūt ar norakstīšanu saistītās izmaksas, kas ir saistītas ar trešo pušu darbību, kā arī norādīt, ka situācijā, kur trešo pušu darbības rezultātā sistēmas operators noraksta esošu pamatlīdzekli, bet tajā pat laikā tiek izveidots jauns pamatlīdzeklis par trešo pušu finansējumu, RAB vērtībā tiek iekļauts jaunais pamatlīdzeklis norakstāmā pamatlīdzekļa vērtībā.</p>	<p>Daļēji ņemts vērā.</p> <p>Skat. konsultāciju dokumenta 1.2.punktu.</p>
<p>14.</p>	<p>ST</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p>

	<p>Paredzēt risinājumu pirms kalpošanas laika beigām norakstīto pamatlīdzekļu kapitāla izmaksu kompensēšanai, kad pieprasījuma dēļ aktīva vietā jābūvē jauns, jaudīgāks aktīvs un vecais aktīvs jānoraksta pirms tā kalpošanas laika beigām.</p> <p>CBG</p> <p>Paredzēt tiesības atgūt aktīva atlikušo vērtību tādos gadījumos, ja pamatlīdzekļu nomaiņa vai likvidācija pirms minimālā lietderīgā kalpošanas laika ir nepieciešama, tehnoloģiski pamatota un plānota investīciju projekta ietvaros, kas paredzēts Regulatora apstiprinātajā sistēmas attīstības 10 gadu plānā.</p>	<p>Šajā gadījumā būtu atsevišķi jāvērtē katrs šāds aktīva norakstīšanas gadījums. Ļaujot iekļaut šādas izmaksas (kaut vai tikai nolietojumu bez kapitāla atdeves, jo atdeve būtu jāgūst tikai aktīvam, kas tiek izmantots pakalpojuma sniegšanā), tarifa izmaksās tiktu iekļautas aktīvu, kas vairs nepiedalās pakalpojuma sniegšanā, izmaksas, un tas sadārdzinātu tarifus. Turklāt, ja pamatlīdzekļu aizvietošanas nepieciešamības pamatā ir kāda lietotāja pieprasījums, šādas izmaiņas finansē lietotājs, un šo pamatlīdzekļu vērtība RAB un attiecīgi tarifa izmaksās nav iekļaujama.</p> <p>Lai nodrošinātu operatoru saimniecisku darbību un efektīvāku investīciju plānošanu, komersantiem būtu jāsniedz detalizēts pamatojums par aktīvu norakstīšanas un jaudu palielināšanas nepieciešamību, izvērtējums par iespēju aktīvu izmantot citā vietā tīklā vai pārdošanu, lai atgūtu izmaksas citā veidā u.tml. Papildus būtu jāņem vērā, cik ilgi norakstāmais aktīvs nokalpojīs, pirms radusies nepieciešamība to aizvietot, lai palielinātu jaudas. Šāda pamatojuma gatavošana un izvērtēšana palielinātu administratīvo slogu un pagarinātu tarifa izvērtēšanas procesu.</p> <p>CBG priekšlikums attiecīgi šo vērtēšanas procesu daļēji pārlīktu uz investīciju plāna izvērtēšanas brīdi, jo būtu jāvērtē šādu aktīvu aizstāšanas nepieciešamība aktīvu līmenī jau investīciju plānu izvērtēšanas un apstiprināšanas procesa laikā.</p> <p>Ņemot vērā to, ka šis priekšlikums sadārdzina tarifa izmaksas un īstermiņā var radīt izmaksu svārstības, kā arī to, ka būtiski palielina administratīvo slogu operatoru investīciju plānu un tarifu izvērtēšanas procesā, jo šādā gadījumā pamatlīdzekļu nomaiņas nepieciešamība būtu jāvērtē pamatlīdzekļu līmenī, priekšlikums nav ņemams vērā.</p>
15.	<p>Biedrība “Latvijas Ūdensapgādes un kanalizācijas uzņēmumu asociācija” (turpmāk – LŪKA), SIA “Rīgas ūdens” (turpmāk – RŪ)</p> <p>Iekļaut tarifos Eiropas Savienības līdzfinansētu pamatlīdzekļu amortizācijas</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Regulatora ieskatā kapitāla izmaksas komersants nevar gūt par aktīviem, ko tas saņēmis bez atlīdzības, jo to izveidei kapitālieguldījumus ir veikušas citas personas. Šis vispārīgais princips tiek attiecināts uz visām regulējamām nozarēm.</p> <p>Regulators pēta citu valstu regulēšanas praksi attiecībā uz ES finansētu pamatlīdzekļu izmaksu attiecināšanu uz tarifiem. Šādu risinājumu ieviešana ir</p>

	<p>izmaksas pilnā apjomā, jo ūdenssaimniecību uzskaitē esošie aktīvi, kas tika finansēti Eiropas struktūrfondu projektu ietvaros ir nolietojušies un ūdenssaimniecībām nav pieejami līdzekļi to atjaunošanai. Biedrības sadarbība ar Eiropas Ūdenssaimniecību asociāciju Federācijas (EurEau) speciālistiem liecina par to, ka teju visās Eiropas valstīs ir atrasts risinājums veikt pilnu amortizāciju vai izstrādāti alternatīvi risinājumi būtisku finanšu līdzekļu attiecināmībai tarīfos investīciju īstenošanai.</p>	<p>vērtējama kontekstā ar pāreju uz kapitāla atdeves piemērošanu ūdenssaimniecības nozarē, kam varētu būt būtiska ietekme uz tarīfiem, jo šādu izmaksu iekļaušana tarīfos vēl vairāk sadārdzinās pakalpojumu izmaksas to lietotājiem.</p> <p>Līdz ar to Regulators uzskata, ka šobrīd šādu izmaksu iekļaušana tarīfos var radīt nesamērīgu ietekmi uz pakalpojumu lietotājiem. Regulators vienlaikus turpinās izstrādāt risinājumu, kas veicinātu finansējuma piesaisti un kapitāla izmaksu atgūšanu.</p>
<p>16.</p>	<p>LŪKA, RŪ</p> <p>Iekļaut RAB nepabeigto celtniecības objektu izmaksas, jo pēc būtības tās jau ir teju pilnībā segtas un precīzi zināmas izmaksas, kas tieši saistītas ar ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanu.</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Regulatora ieskatā regulējamo aktīvu bāzē iekļaujami un atdevi gūst tikai tie aktīvi, kas RAB vērtības noteikšanas brīdī piedalās pakalpojumu sniegšanā. Līdz ar to nepabeigtās celtniecības objekti un pamatlīdzekļi, kas nav nodoti ekspluatācijā, RAB netiek iekļauti. Šis vispārīgais princips tiek attiecināts uz visām regulējamām nozarēm.</p> <p>Regulators norāda, ka attiecībā uz ūdenssaimniecības nozari Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarīfu aprēķināšanas metodikā ir iestrādāts mehānisms, kas ļauj paātrināti pārskatīt kapitāla izmaksas tarīfā.</p>
<p>17.</p>	<p>LŪKA, RŪ</p> <p>Iekļaut RAB plānotas nākotnes investīcijas ūdenssaimniecības sistēmu attīstībā, kas būtu pamatojamas ar uzņēmumu vai pašvaldības vidēja termiņa darbības stratēģiju un vidēja termiņa budžetu, lai būtu iespējams īstenot investīciju kreditēšanu, ko šobrīd, nezinot naudas līdzekļu atgriešanas iespējas,</p>	<p>Nav ņemts vērā.</p> <p>Ievērojot ekonomiskās vides nenoteiktību, pastāv iespēja, ka investīciju projekti netiek realizēti saskaņā ar plānu un ir nobīdes izpildes laikā vai izmaksās. Šādos apstākļos <i>ex ante</i> pieeja investīciju uzskaitē rada riskus gan komersantiem (piemēram, ja faktiskās investīciju izmaksas ir lielākas nekā komersanta prognozes, komersants šajā regulatīvajā periodā negūst faktiskajam ieguldītajam kapitālam atbilstošas kapitāla izmaksas), gan arī lietotājiem (risks, ka lietotāji sedz izmaksas, kuras faktiski nav veiktas vai ir bijušas mazākas, nekā plānotas).</p>

	kredītiestādes veic arvien retāk un piesardzīgāk.	Investīciju <i>ex ante</i> iekļaušanas pieeja ūdenssaimniecības nozarē Regulatora ieskatā nav iespējama bez regulatīvo periodu ieviešanas un attiecīga korekciju mehānisma izstrādāšanas, kas ļautu iespējami ātri regulatīvā perioda laikā veikt kapitāla izmaksu korekciju gadījumos, kad faktiskā investīciju realizācija atšķiras no plānotās.
--	---	--